

Da. 146

9) sententia

212j-5j

PK

2
PROTESTATIO
NVLLITATIS

*Aduersus Condemnationem Orthodo-
xarum Ecclesiarum, nuper insti-
tutam à quibusdam Do-
ctoribus vbiqui-
tarijs:*

Auctore

IOANNE PALMERIO.

1. Corinth. 4.

Mihi pro minimo est, quòd à vobis iu-
dicer; Dominus est, qui me iudicat.

CIO. IO. LXXVIII.

(Geneva, fr. Le Puy)

PROTESTATIO

AVULSITATIS

Abbas Conventus noster Orthodoxus

etiam Ecclesiam nostram

intra hunc annum

Abbas

Conventus

Angore

JOHANNES PATRICKIO

1. Conventus

Mibi pro minimo est etiam si vobis in
dicit Dominus est qui me indicat

1713. 12. 12. 1713

PROTESTATIO NVL-
LITATIS ADVERSVS CON-

*demnationem Orthodoxarum Ecclesia-
rum, nuper institutam à quibus-
dam Doctõribus vbi-
quitaris.*

DICI non potest, quantis lau-
dibus, digni sint illustrissimi,
potentissimi & clementissi-
mi Germaniæ Principes, E-
uangelium Domini nostri Iesu
Christi, in Augustana confessione ample-
xi: quod cum varium & multiplex exor-
tum inter suos Theologos de religione di-
scidium viderent, summam pro sua singu-
lari & eximia pietate contentionem adhi-
buerunt, vt illud, tamquam certissimum Ec-
clesiarum suarum incendium, exstingue-
rent. Neque sine iusta & graui causa vide-
mus nobis ab Apostolo præceptum fuisse, *1. Tim. 2.*
vt Regum & Principum eiusmodi salutem
ac dignitatem Deo Opt. Max. in precibus
nostris commédemus: quippe, qui in istius-
modi rerum perturbationibus & ciuium
suorum discordiis primam ac potissimam

A ij

luctus & molestiarum partem sustineant. Neque puto grauiore nobis tenuibus homunculis dolores accidere ex Ecclesiarum nostrarum calamitatibus & persecutionibus, ex patrię aut patrimonij amissione, cōiugum ac liberorū interitu, quàm istis Heroicę virtutis Principibus accidere solet ex hac tam inueterata & pertinaci Theologorum suorum concertatione: præsertim cū ijs in mentē venit, & pro sua summa sapientia facilē animaduertunt, istas Pastorū rixas, magnam lupis ac leonibus nostram in ecclesias, & gregem ipsorum fidei commissum aperire: quia dum illi scholasticis suis discordiis & disputationibus exercendis occupati sunt, circumcursat Leorugiēs (vt Petrus scribit) & quæritat quos deuoret, aditūque sibi aliquem intra septa Christiani ouilis molitur: ad quod vel exigua ei rima satis supérque est: vt de fele & adultero Apollodorus cecinit:

1. Pet. 5.

καὶ κλέεθ' ἡ θύρα μοχλοῖς. ἀλλ' ἐδὲ εἰς
 τῶν ὀχυρὰν ἔταις ἐποίησεν θύραν
 δι' ἧ γαλῆ καὶ μοιχὸς ἐκ εἰσέρχεθ'.

Quemadmodum igitur idem hoc studium tuendę à Sathane insidiis Ecclesię, summis laudibus celebratur in Dauide, Ezechia, & Iosia, itēque in Iosaphato & Asa: post Christi

Christi autem ætatem in Constantino, Valentiniano & Theodosio: ita nos Illustrissimorum Germaniæ Principum tantam in sedandis Theologorum discordiis contentionem ac diligentiam prædicare iure ac meritò possumus ac debemus: qui horum Imperatorum pietatem imitatur, quorum ætate Christi Ecclesiæ miserandum in modum, istiusmodi fluctibus ac tempestatibus iactata, atque exercita fuerunt. Lauderur ergo Deus omnipotēs, æternus Pater Domini nostri Iesu Christi, qui Spiritu suo sancto tam pios & religiosos Principes nostris temporibus excitauit: beatamque & fortunatam Germaniam prædicemus, cui sub illorum Heroum imperio, vera & casta Religione frui cōceditur, Deūque puro cultu inuocare, & ab impiis Papatus idololatriis abstinere: quandoquidem (vt in Psalm. *psalm.*
147.8. quodam scriptum est) Non fecit ita omni nationi. Simul etiam pii & veræ religionis amantes Germani meminerint, iampridem magna ex parte ad se concionem illam Dei, toties in litteris sacris inculcatam, pertinere, cum populo Israelio demonstrat, nullam tum fuisse sub cœlo gentem, cui sua iura & leges, hoc est, sui colendi rationem tradidisset: vt illa Iudæorum *Deut. 4.*

ciuitas, quasi terreſtre quoddam Dei domicilium videretur. Videant boni & cordati viri, quales ſunt in Germania innumerabiles, ne tanto & tam immortalis Dei beneficio abutantur: quãdoquidem donationes, quantumuis perfectæ, tamen propter ingrati tudinem reuocantur. cuius rei exempla nobis cùm Iudæi & Orientales & Africanum etiam alię complures gentes ac nationes ſuppeditant. Quorſum hæc? dicet fortaſſe Lector aliquis beneuolus. Quoniam, inquã, perferuntur per Eccleſias ſcripta quedã, quorũ autores, nõ modò miſeris & calamitoſis, crudeliter inſultant, verum etiam ſtulta & barbara quadam arrogantia nouas nobis arbitrato ſuo Religionis leges, tamquam ſacrorum Pontifices, imponunt: easque hac pœna ſanciunt, vt qui legibus iis non paruerint, & neſcio cui occulto & arcano Doctrinæ corpori non ſubſcripſerint, deinceps in impiorũ & ſcleratorum numero habeantur. Nam illud te, beneuole Lector, ſcire oportet, quemadmodum olim Cereris myſteria contineri à myſtagogis in arcano ſolebant, nec niſi vel initiatis vel initiandis magna cum cerimonia oſtendebantur: ſic volumen illud, etſi circiter duobus ab hinc annis Germanica lingua

gua conscriptum fuit: tamē nulli propè vs-
 que adhuc visum aut cognitum, nisi à quo
 paratissimum suffragium & subscriptio ex-
 spectaretur. Verumtamen cū eius legen-
 di copiam nobis amicus quidā fecisset, of-
 ficij ac pietatis nostræ esse existimauimus,
 nostram de illo sententiam paucis expo-
 nere. Duas enim eius præcipuas esse partes
 animaduertimus. vnā, qua Religionis do-
 ctrina, certorum istorum hominum arbi-
 tratu comprehensa est: altera, qua C O N-
 D E M N A T I O eorum omnium cōtinetur,
 qui etsi ab impio Antichristi Rom. domi-
 natu sese in libertatem Euangelicam vin-
 dicarūt, tamen eius libri decretis omnibus
 stare, & in ipsius leges iurare detrectabunt.
 Eius autem condemnationis ea (vt paulo
 antè dixi) vis est, vt non modò Germani
 innumerabiles, qui aliam de paucis quibus-
 dam Religionis capitibus sententiam ha-
 bent, verumetiam Heluetij, Galli, Poloni,
 Angli, Scoti, Belgæ, Itali, Hungari, Bohe-
 mi, qui venerari hoc Palladium detrecta-
 bunt, pro Hæreticis habeantur: iisque se-
 cūdam tabulas testamēti ab homine quo-
 dam violentissimo conscripti, aqua & igni
 per vniuersam Germaniam interdicatur.
 Ac priorem quidem partem, quæ tota in

A iiii

præcipiendo & magistrali quodam doctrinæ genere consumitur, quia scio non semel ab aliis nostrarum Ecclesiarum fratribus (quatenus verbo Dei consentanea non est) strictim ac breuiter esse refutatam, nihil necesse est attingere: ne, quod vetere prouerbio vetamur, actum agamus. Alteram partem, quæ (vt dixi) superbè & arroganter capitis nostri C O N D E M N A T I O N E M cōtinet, paulisper excutiemus, & considerabimus, an aduersus tam atrocem sententiam aliquas nullitatis causas proferre possimus.

P R I M A igitur Nullitatis causa est, Iudicum incompetentia. nam, vt aliquando ex Iurisconsultis didicimus, Iudex is demū idoneus dicitur, qui iurisdictioni præest, aut à Principe potestate aliqua præditus est, aut ab eo qui ius dandi Iudices habet datus est, aut denique cui se partes communi consensu subiecerūt. Atqui neq; Germanicæ religionis vtriusvis Antistites iuri inter Gallos, Anglos, Belgas, Polonos, ceterasque gentes extra suum territorium positas, dicūdo præsumt: neque hodie Princeps ullus est, qui solus tot gentibus ac populis dominetur, iisque dare pro potestate Iudices

ces possit: neque omnino quisquam hodie est præter Romanum Sathanæ Vicarium, qui ius istud dandorum arbitratus iudicium usurpet. Postremò, nemo vnquã nostrum in istos iudices consensit, ac ne consentire quidem cuiquam nostrum in mentem venit: quippe, qui ne utrum quidem atrii an albi sint, nouerimus: neque ubi forũ istud tam litigiosum agant, aut iurisdictionem tam acerbam exerceant. Nam, quod nunquam post hominũ genus natũ auditum arbitramur, ij ipsi à quibus hæc aduersus nos Condemnatio pronũtiata est, etiam sua quoad possunt nomina reticet: ut nihil de iis, nisi quod fama & rumore ad nos perlatum est, cõpertum habeamus. Ac ne quis fortẽ nostram hanc de Iudicum incõpetentia disputationẽ, tanquam merè forensẽ, & à Religione abhorrentẽ repudiet, dicimus eam à Christo ipso magistro ac Doctore nostro usurpata, cum litigatores quosdam ad se, tanquam ad Iudicem, adeuntes, notis illis verbis increpuit: Quis me iudicẽ inter vos Luc. 12. constituit: Quo loco non obscure demonstrat, neminem publicum istud de aliis iudicandi munus sine legitima vocatione suscipere oportere. Itaque Deus in Israël Republicam, suos cuique ciuitati Iudices attri-

Deut. 1.
13.

1. Cor. 4.

buit: neque alteri in alterius ciuitatis ciues
ius dicere permisit: notúmque illud est A-
postoli, Corinthios quosdam superbos, &
Pontificum istorum simillimos increpan-
tis: Mihi pro minimo est, quòd à vobis iu-
dicer: Dominus est qui me iudicat. Atque
hæc quidem de prima Nullitate hæctenus.

SECVNDA Nullitatis causa est, Iudicium
istorum indignitas, inhabilitas, incapaci-
tas, insufficientia, quam esse variam & mul-
tiplicè ostendemus. Voluminis istius com-
pilatores atque architecti, sunt Nouæ &
peregrinæ cuiusdam Diuæ VBIQVITA-
TIS Antistites: quam Diabolus videtur eo
consilio in Germaniam induxisse, vt vim
eximiã Cœnæ Dominicæ obscuraret, vel
potius extingueret. Nam si Christi huma-
nitas vbique est, si corpus Christi æquè est
in glande, aut nuce, aut pyro, vt in panè &
vino Cœnæ: nèpe nihil mirum fuerit, præ-
sentem adesse Christum, in, sub, vel cum
pane: quum id, etsi non ad eundem finem,
pariter tamen omnibus in rebus eueniat, si
quod isti volunt, ipsis concedatur. Quid i-
gitur, obsecro, D. Luthero, vel ipsius anta-
gonistis in mentem venit, vt de præsentia
carnis Christi in Cæna disputâtes de illorũ
verbo-

verborū (Hoc est corpus meū) sentētia tā-
 diu cōtenderēt, si ad illā asserendā illud suf-
 ficat, de quo non querebatur, nempe, Ver-
 bū caro factum est: si, inquam, à momēto
 hypostaticę vnionis pendet Christi carnis
 præsētia omnibus in rebus, quorsum ad
 eam asserendā de institutionis Cœnæ Do-
 mini verbis disceptatur? Secunda indi-
 gnitatis ratio est, quoniam isti Condemna-
 tores nostri sunt (vt Petrus Apostolus lo-
 quitur) ἄλλοτεξιοεπίσκοποι: ac propter eam cau-
 sam reiiciendi ac recusabiles. Nam, (quod
 probatione longius accerlenda non eget)
 si quando cōciones ad populum habeant,
 non gregis sui vitia & corruptelas, nō pro-
 fanum religionis fastidiū, non assiduas quo-
 rūdam perpotationes, ingluuiē, helluatio-
 nes, crapulas, ingurgitationes reprehendūt:
 sed illis, quę antē oculos sunt, omīssis, in lō-
 ginquarū gentiū instituta inquirunt: atque

Excusi propriis aliena negotia curant: vt ve-
 tus poeta cecinit: ac perpetuò in Zuinglia-
 nos, in Calvinistas, & Sacramentarios in-
 uehuntur, vt in vetere prouerbio est:

Ἄπαντες ἐσμὲν εἰς τὸ νῆδετέν ἑφοί,

Αὐτοὶ δὲ ἁμαρτάνοντες ἐν νυώσομυ.

Tertia indignitatis ratio est, quòd nonnul-
 li eorum cum offensione & scandalo mul-

torum ecclesias & greges suæ fidei cōmissos negligūt: tempusque in cursitationibus & quæstuosis legationibus consumunt: ambitioni & avaritiæ dediti, liberalitate Principum ad suum quæstum abutuntur. quod genus hominum quàm sit Ecclesiæ Christi pestiferum, vel eo tempore cognitum est, cùm Ariani tantum potuerunt, vt Arium tam celebri Synodo damnatū ab exilio reuocandum & Athanasium expellendū curarent. Vē vobis Pastores, inquit Dominus, qui non gregem meum, sed vosmetipsos pascitis. vescimini lacte: vestimini lana: & quæ pinguiore sunt oues, eas occiditis. Equidem oues meas è manibus vestris exigam, dicit Dominus. Fatemur non esse in hominum potestate patientia & fortitudine sua martyrii coronam adipisci. Sed non tam est gloriosum à pastoribus ecclesiæ Christi prædicari, Tot legationes principis illius nomine p Germaniā obj, tot scyphis argenteis, tot catenis aureis sum donatus, q̃ illud quod de se Apostolus gloriabatur: Quinques quadragenis (minus vna) plagis sum affectus, ter virgis cesus, semel lapidatus, ter naufragus, noctē & diē in profundo transégi: versatus sum saepe in ærumnis, in vigiliis, in fame, in siti, in frigore & nuditate.

Exch. 34

2. Cor. II.

tate. Hæc nimirū vera Theologia est, quæ in cruce & ærumnis & calamitatibus exercetur: non illa mollis, delicata, umbratilis, quæ in gynæceis & conuiujs & quæstuosis legationibus cōsumitur. Quarta indignitatis ratio est, quòd isti violenti Condemnatores nostri maximis & grauissimis de rebus inter se dissentiūt: atque vt quondam Madianitæ, Cadmæi fratres, Andabartæ, sic illi plerunque odiis, conuicijs, rixis inter se cōflictantur: vt tatarum inter ipsos discordiarum pios & cordatos viros, etiam qui non optimam de nobis opinionem imbibebant, magnoperè interdum pudeat. Vigandus nuper Heshusium, hæreseos damnatum è Borussia præcipitem eiecit, propterea quòd impium illud dogma & ad instaurandam ἀβολαργείαν accommodatissimum & cum vbiuitate maximè consentaneum in Ecclesiam inducere conabatur: Humanitatem Christi in abstracto esse adorandam. Dies me deficiat, si pugnas illorum & concertationes eiusmodi proferre cœpero: quales, vt verè dicam, inter veteres Philosophos in Græco quodam dialogo commemorantur. Itaque cum istius voluminis compilatores passim apud suos Principes prædicent, se disputationes & concertatio-

nes omnes hoc scripto compressisse, cœpere. hi verficuli passim per Germaniam circumferri:

Vulcanum aut fornax, aut ars ignota fefellit:

Εἰπὼν δὲ dum vult cudere, cudit & eum.

Quinta indignitatis ratio est, quòd Condemnatores nostri toto terrarum orbe infames habētur; propter fœdissimum ingratitudinis crimen aduersus summum illum & præstantem virum PHILIPPVM MELANTHONEM, nō tam ipsorū (vt quondam etiam ambitiosè loquebantur) quàm omnium, quicumque hodie in orbe terrarum litteratorum nomen obtinent, magistrum ac præceptorem. Cuius ingratitudinis dicam, an impietatis meum pectus memoria excruciat. Hæccine à vobis (ô vecordes & ingrati discipuli) tanto illi & tam erudito Præceptori gratia refertur? in quē illud elogium plurimæ consentiunt gētes, (vt de Attilio Calatino quōdam dictū est) Populi primarium fuisse virum: quem verè Solem Germaniæ non modò hæc ætas appellat, verùm etiam posteritas ad omnes sæculorum ætates nominabit: quem non modò de patria, verùm etiam de gentibus omnibus, apud quas bonæ literæ atque artes exercentur, optime meritum omnes sine vlla

ne vlla controuersia consentiant. Vetus & verum illud Æschyli verbum est (ô ingratifici Argiui, immemores benefici) τῷ πο-
νῆντι ὀφείλεται τέκνονα τῷ πόνῳ κλέος. Ecquænam ista barbarorum hominum est immanitas: quod propudiū? cui nuper viuo & florenti, & tanta apud summos quosque Principes auctoritate prædito blandissimè adsentiebantur, eius mortui memoriæ insultare, & eius scripta de piorum adolescentiū manibus excutere: atque adeò pro hæreticis obliterare, atq; exstinguere? ecquónam verū argumento? an quod à Lutherò quibusdā in rebus dissentiat? atqui Lutheri insigne hoc de Philippo elogiū in Operum ipsius præfatione his extat verbis: *Multum diūque illis restiti, qui meos libros, seu veriùs mearum lucubrationum confusiones editas voluerunt: cū existent Dei gratia methodici libri quàm plurimi, inter quos loci communes Philippi excellunt, quibus Theologus & Episcopus pulcrè & abundè formari potest. Item aliquanto pòst: Eodem anno Philippus Melanthon à Principe vocatus fuerat ad docendas litteras Græcas: haud dubiè, ut haberem socium laboris in Theologia. nam quid operatus sit Dominus per hoc organum, non in litteris tantum, sed etiam in Theologia, satis testatur eius Opera, etiamsi irascatur Sathan & omnes*

eius squamæ. Quibus Lutheri verbis utrùm ingrati discipuli, Sathanæ, an squamarum ipsius vocabulo designentur, cuius facilis existimandi copia est. Verùm hæc, quæ neque sine lacrymis, neque sine foedissima Germaniæ labe, macula, turpitudine, infamia, qua illam isti aspergunt, cõmemorari, neque satis dolenter ac luctuosè pro rei indignitate deplorari possunt, aliud in tempus differemus: atque ad tertiam Nullitatis causam progrediemur.

T E R T I A igitur Nullitatis causâ hæc erit, quòd ista nostrorum Cõdemnatorum sententia pronuntiata est contra legitimũ iudiciorum omnium ordinem, indicta & incognita causâ, & partibus non modò nō auditis, verum ne citatis quidem, aut vllò legitimo modo euocatis. μήτε δίκην δικάσεις, τὸν ἀμφοῖν μὲθον ἀκούσεις, inquit Ascræus fenex, haud paulo melior quam quivis istorum Cõdemnatorum & poeta & iudex. Itaque verus iudicum Atheniensium iussu rādum illud fuit, ὁμοίως ἀμφοῖν ἀπροάσθαι. Cùm seniores Iudaici populi ad radices montis

Exo. 24. Sinai res iudicabant, Scriptura testatur, eos
Deut. 17. vtraque parte audita, & causâ vtrimque
p. 4. 5. 6. perorata, sententias pronuntiasse. Cùm Sa-
lomon

Iomon inter duas mulieres nobile & sapiens illud iudicium pronunciauit, non nisi vocata & audita vtraque parte pronunciauit. Et si Deus Adamum & Euam summum in se facinus admisisse sciret, tamen non prius eos damnauit, quam causam apud se dicere iussisset. Et si Sodomitas sciebat foedissimo se & spurcissimo scelere polluisse, tamen descensurum se dixit, & cogniturum. quid multa? quamuis Iudæi scelera-
tè atque impiè Christo necè ac perniciem molirentur, solennem tamen & vsitatam legitimi iudicij formam in eo damnando, vel dicis causa, conseruarunt. Nomen eius ad Caiaphã Pont. Max. detulerunt. mox illius decreto cõprehensum ad ordinariũ Seniorum populi consilium, cui consilio idem Pontifex præerat, adduxerunt. Eò testes producti, atque auditi sunt. cum minus idoneum testimonium videretur, iuraturam reo delatum est. confessio rei haberi pro re iudicata poterat. rogatæ tamen sententiæ sunt: & pronuntiata capitalis condemnatio. Et cum eum aliquando inauditum damnare vellët, merito à Nicodemo ad legis præscriptum reuocantur. An Lex nostra (inquit ille) cõdemnat quempiam, nisi prius audierit ab ipso, & cognouerit

I. Reg. 3.

Gen. 3.

B

quid faciat? Neque vllam tam immanē gentem esse arbitror, quæ hunc ciuile, ac propè dicam naturalem iudiciorum ordinem non obseruet. tantum abest, vt quidquam in Ecclesia Christi non ritè atq; ordine geri debeat: præsertim vbi animarum salus, conscientiarum tranquillitas, & (quod caput est) gloria Dei immortalis agitur. Itaque plenum est primum Lutheri operum volumen appellationum à Papæ & Cardinalium condemnatione, & disputationum se non potuisse indicta & incognita causa damnari.

Q V A R T A Nullitatis causa est, quòd nostri Condemnatores, certis Lutheri libris eandem, quam Scripturæ sacræ, & primis quatuor Ecclesiæ Conciliis auctoritatem tribuunt: eo cōsilio, vt nos posthac in illos libros æquè atque in ipsum Domini verbum iurare compellant. In quo quantam illi præstantissimo & fortissimo Christi seruo iniuriā faciant, licebit ex his ipsius verbis cognoscere, quæ ex Oratione ipsius coram Imperatore Carolo V. anno 1521. habita describemus: *Nec me sanctum aliquem facio: sed quia homo sum, & non Deus, alio patrocinio libellis meis adesse non possum, quàm ipse Dominus*

Dominus Iesus adfuit suæ doctrinæ, qui cùm coram Anna de doctrina interrogatus esset, & alapam à ministro accepisset, dixit: Si malè locutus sum, testimonium perhibe de malo. Si Dominus ipse, qui sciebat se errare non posse, non tamen detrectat testimonium aduersus suam doctrinam audire, etiam à vilissimo seruo: quanto magis ego sex, non potens nisi errare, debeo expetere & exspectare, si quis testimonium reddere velit aduersus meam doctrinam? Hæc Lutherus. Et profectò ita est. Nam πολυχαρότατον hominem statuere labi & errare non posse, nihil aliud est, quàm eum hominem esse inficiari: & Deum aliquem humanæ naturæ expertem facere. Quid verbis opus est? Exstat Philippi ad Lutherū epistola Vuitebergæ, anno 1565. edita, ex qua quantum Scripturâ sacra (ne quid vehementius dicā) Augustanæ confessioni præponderet, perspicuè intelligitur: nam pag. 3. præclarum hoc de crebra ipsius varietate testimonium exstat: In Apologia quotidie multa mutamus. Locum de Votis, quia erat exilior multo, exemi, supposita alia disputatione eadem de re, paulo vberiore. Vellem percurrisses articulos fidei, in quibus si nihil putaueris esse vitij, reliqua vtrunque tractabimus. subinde enim mutandi sunt, atque ad occasiones accommodandi. Item ad amicum quendam, pag. 480.

B ij

Ego conatus sum eam sententiam in Apologia explicare. sed ibi propter aduersariorum calumnias non sic loqui licet, ut nunc coram loquor, & re ipsa idem dico. Hæc Philippus, testis in isto negotio irrefragabilis. Et certè sic se res habet, ut nullus post Apostolorum ætatem, quantumuis pius, sanctus, & eruditus Ecclesiæ Doctor fuerit, cuius in scriptis non multos næuos, ne dicam errores, animaduertere liceat. neque quemquam istorum Nugatorum tam imperitum esse arbitror, ut non quosdam vel Augustini, vel Ambrosii, vel Irenæi, vel aliorum veterum scriptorū errores possit ostendere. Denique Retractationum Augustini liber exstat, non minus humanæ ipsius infirmitatis, quàm pietatis & modestiæ Christianæ testis idoneus. Itaque Lutherus in eadem Operum suorum præfatione, hanc quasi protestationem aduersus istos Condemnatores adposuit. Ante omnia, oro pium Lectorem, & oro propter Dominum nostrū Iesum Christum, ut ista legat cum iudicio, imò cum miseratione; & sciat me aliquando monachum fuisse. Præterea quanta Ecclesiæ Christi pernicies adferretur, si tanta vilius hominis scriptis, quanta sacris litteris auctoritas tribuatur? Exstat verus quidam libellus, cui titulus est, Canones Apostolorum,

lorum. In eo tam multa stultè & absurde scripta sunt, vt legi sine fastidio nō possint. veluti, Vt qui viduam mulierem vxorē duxerit, qui in Baptismo non ternas immersiones, sed vnam tātū fecerit, qui carnem bestiis erēptam comederit, ab Ecclesiæ ministerio arceatur. Verum tamen liber ille multas per ætates eadem superstitione in sacrarum litterarum numero habitus est, qua nunc nobis Lutheri scripta pro sacris Oraculis obtruduntur: exstāntque & Iustini & Caroli Magni constitutiones, quibus Canones illos pro Apostolicis haberi iubent. Ac memorabile est, quod in Capitulari Caroli Magni, eodē ferè loco traditur, dānari ab illo Imperatore impostores quosdā qui clandestinò epistolā quandam Dei nomine cōflarant, eamq; de cælo delapsam affirmabant: ac iam per annum integrum proponere populo & recitare in Ecclesiis adfueuerāt: cū tamen & ipsius Caroli Magni, & superiorum Imperatorum constitutionibus sancitum esset, nequid in Ecclesiis, nisi ex sacris litteris depromptum recitaretur. Sed age: stetur ipsius Lutheri verbis, & eum non iudicē, sed astipulatorem habebimus, vtpote qui in concione quadam Postillis maioribus inserta, de na-

B iij

tali Domini, apertè se fateatur his ipsis in rebus errasse, & quod est naturæ, tribuisse personæ, & contrà. quæ sanè ingenuitas illum ab omni errore vindicat.

Q V I N T A Nullitatis causa posita est in forma corrogandi suffragia & subscriptiones istius voluminis Vbiquitarij: quæ tota cõitionis clandestinæ fimillima est. Satis constat voluminis istius architectos consilium inter se cepisse, de suffragiis & subscriptionibus partim blanditiis & precibus efflagitandis, partim Principũ quorundã auctoritate & gratia exprimẽdis. quinetiã in quedã eorũ exẽpla præclarũ articulũ offendimus: *In singulis ciuitatibus subscribet Parochus cum suis Capellanis, non solum suo nomine, sed etiam omnium aliorum parochorum, capellanorum, & scholarcharum qui eiusdem sint diœcesis: modò prius ab ipsis approbationem & potestatem subscribendi obtinuerint. subscribent autem in hunc modum: Ego N. parochus & superintendens apud N. & cum eo N. & N. parochi apud N. & N N. itidem N N. illi adiuncti subscribimus tam pro nobis ipsis, quàm pro N. parocho, capellano & scholarcha, qui sunt omnes numero N N. Nos istam clandestinam & arcanam procurandæ religionis rationem non modò ab Apo-
stolo-*

stolorum consuetudine alienam esse contendimus: verum etiam Sibyllinorum sacerdotum aliarumque profanarum religionum institutis planè consentaneam: quarum antistites occulta istiusmodi & arcana de religionibus consilia inibant. Fida silentia (inquit Lactantius) sacris instituta sunt ab hominibus callidis, ut nesciat populus quid colat. Orpheus ab his quos initiabat (inquit Firmicus) in primo vestibulo cum terribili auctoritate religionis exegit, ne profanis auribus composita religiones proderetur. Sic Caesar compositas Druidum religiones in occulto ab iis contineri solitas commemorat, magnamque ab iis cautionem adhibitam, ne in vulgus efferrentur, ac ne litteris quidem mandarentur. Ecclesia Christiana ab istis clandestinis coitionibus, conciliabulis, & factionibus abhorret: atque illam usitatam regulam observat, ut quod omnes tangit, ab omnibus approbetur. Deus ipse cum suæ Religionis leges duabus in tabulis perscriptas populo suo tradidit, non illas Moysi aut Aaroni in occulto commisit: sed ipsemet sacratissima sua voce, tamquam & legislator simul & preceps, de superiore loco apud uniuersum populum pronūciavit: & multis post sæculis,

B iij

eadem sacratissima voce Filiū suū nobis
 præceptorem tradens, è cælo pronuncia-
 uit: Hunc audite. Neq; vnquam in Ecclesia
 Christiana tāta paucis aliquot hominibus
 auctoritas tributa est, vt arbitrio suo Reli-
 gionis formā præscriberent, aut exortas de
 illa controuersias soli disceptarent. Ac vi-
 dere licet apud Ecclesiasticos scriptores,
 factiones Eusebij Nicomedensis Episcopi,
 Valentis item & Vrsatij, horum nostrorum
 Curſitatorum institutis quā simillimas;
 quibus factionibus atq; artibus sensim Ar-
 rianismum in Ecclesiam Christianam indu-
 xerunt. Cū esset exorta inter Apostolos
 quæstio, An extranei non circūcisi, & Mo-
 saicæ legis ceremoniis non initiati, ad Euan-
 gelium admittendi essent, conuentus o-
 mnium Ecclesiæ pastorum & seniorum in-
 dictus est, in quo ea controuersia non pau-
 corum arbitrio, sed omnium sententiis ex
 Scripturæ auctoritate diiudicaretur. Sic
 Paulus ad Corinthios scribēs, si qua de re-
 ligione controuersia exorta sit, iubet pasto-
 res non in occultis cœtibus, sed palām in
 Ecclesia, eam cognitionē suscipere: & eam
 ex verbo Dei dirimere. Sic exortis Arii no-
 uis & impiis disputationibus, Nicena Syno-
 dus coacta est, ad quā Pastores Ecclesia-
 rum

Act. 15.

I. Cor. 14.

rum conuenerunt: & re ex verbo Dei quesita ac deliberata, scelerati hominis impietatem cōdemnarunt. Idēque institutum in Nestorio, Eutychete, Macedonio, Apollinari, cæterisque fanaticis damnandis magna Episcoporum frequentia vsurpatū est. Nam in Niceno cōcilio, quo Arius damnatus est interfuere pastores 318. in Constantinopolitano, quo damnatus est Macedonius, centum quinquaginta: in Ephesino primo, quo Nestorius damnatus est, ducenti: in Calchedonensi, quo Eutiches damnatus est, sexcenti & triginta. Quòd si paucis aliquot, quantumuis apud Principes & mulierculas gratiosis, tanta in Ecclesiam Dei auctoritas permittatur, immane, quātus ad corrumpendam religionem aditus aperietur. Memorix proditum est, Theodosij Imp. ætate, veteratorem quendam fuisse Dioscorum nomine, Alexandrinæ ciuitatis Episcopum. Is cū Aulicis artibus & blanditiis in Principis & Eudoxiæ Augustæ, atque aliquot procerum gratiam sese insinuasset, impetrauit, vt causa Eutychetis frequentissima Synodo damnati denuò cognosceretur. Cū ei Flavianus, Cōstantinopolitanus Episcopus, vehementius aduersaretur, Dioscorus impetum in illum

fecit: pugnis & calcibus præcipitem è con-
uentu eiecit. quid multa? Cùm Flavianus
triduo pòst iis ictibus cõcisus occubisset,
tãta nihilominus Dioscori rabies fuit, vt in
illius mortui ventrem pedibus insultaret.
vnde Synodo nomen *λειτουργική*, vt Nicepho-
rus & alii testantur. Non absimile illud Ar-
delionum aulicorum artificium fuit, quod
nuper legisse memini. Cùm Orientales ad
eam superstitionem perducti essent, vt pas-
sim monasteria magnis iacturis ac sumti-
bus instituerentur, atque opimis latifundiis
dotarentur, Imperator Nicephorus Pho-
cas modũ illis iacturis imposuit: ac vetuit,
ne qua deinceps noua monasteria institue-
rentur. Aliquanto pòst Basiliius secundus,
Monachorũ blanditiis delinitus, eam con-
stitutionem abrogauit, hac addita clausula,
quòd à Monachis, qui in Aula sua versaren-
tur, didicisset, illam Phocę constitutionem
omnium, quæ tum per Orientem grassa-
bantur, calamitatum causam fuisse. Ac no-
stris temporibus complures istiusmodi in
aulis Principum & gynecæis Ardeliones
reperiri, satis opinor esse notum.

D I C E s fortasse, Lector beneuole, Quid?
Tu igitur ecclesiarũ nostrarũ vulnera pa-
lãm

lam apud aduersarios detegis? an nescis naturæ & gentium iure interdictum, ne parentum & consanguineorum verecundiâ nudemus? Vt corporis vulnera, inquit Cæsar, sic exercitus incommoda tegēda sunt: ne spes aduersariis augeatur. Itaque laudatur Constantini factum in Nicena synodo, qui fasciculum criminationum, aduersus Episcopos inter se conflictantes sibi traditum, in ignem abiecit: inquiens, Episcoporum vitia tegenda, ne plebis animi à religione alienentur. Quis negat? Veruntamen si cuius parēs iis in partibus corporis, quas occultari natura & pudor iubent, male affectus esset, vtrum illud incōmodum celari esset satius, an parētem ad curationē suscipiendam non modo nudari, verum etiam, si opus esset, alligari? Verus & verum illud verbum est: Bona est turpitudine, quæ periculum vindicat. Nunquam periculum sine periculo vincitur. Crudelem medicum intemperans æger facit.

MVLTa quidem diuinæ prouidentię documenta nobis quotidie ob oculos versantur. Sed illud in primis, quòd Christus Ecclesiam suam in tantis humani generis motibus ac tempestatibus tuetur. Vidit æ-

tas nostra furiale bellum ciuile primùm in Heluetia: tum deinde in Germania, propter causam Religionis. aliquanto post in Anglia. Quindecim iam annos ardere videmus Galliam ita tætro & exitiali bello, vt tantum ac diuturnum incendium sola florentissimi quondam regni ruina restin-
 gui posse videatur. Ecce autem in Belgio nouas intestini belli tragœdias: quas credo, vt quondã Ædiles suis Diis, ludos gladiato-
 rios edebāt, ita Romanum Pontificem Sa-
 thanæ, (suo siue Ioui, siue Diti patri) tan-
 quam Ædilem pro ludis & delectamento præbere. Fuit enim Sathã (vt scriptura testa-
 tur) à principio mundi Homicida: ac pro-
 inde cruentis & sanguinariis ludis, cędibus, homicidiis delectatur. Inter has bellorum
 ciuiliū flāmas ita credo Ecclesiam Chri-
 sti conseruari, quasi Pyralim, quæ in arden-
 tibus fornacibus volitans apparet: atque (vt
 Plinius memoriæ prodidit) quamdiu est in
 igne, viuit: cū euasit, longiore paulo vo-
 latu, emoritur. nisi potius & magis piè dicē-
 dum est, quasi rubum illum ardentem, in
 quo Deus Mosi apparuit, qui flamma qui-
 dem amburebatur, integer tamen & inco-
 lumis manebat. Cū autem variæ sint hu-
 mani generis procellæ & perturbationes,
 tum

Ioh. 8.

Exod. 3.

tum illa capitalis, si quādo intestinā in Ecclesia Christi contentiones oriantur. Nam in corporibus nostris externum frigus aut calorem vitare sponte nostra facile possumus. at iā in venas & præcordia receptum propulsare, sine præstantis alicuius Medici ope, vix ac ne vix quidem possumus. quid verò si etiam inter ipsos Doctores rixæ & contentiones exarserint? annon ut Pastores, quibus grex tuendus est traditus, si inter se bacchari & rixari incipiant, aditum in septa lupis voracibus præbent: ita ministri Ecclesiarum suis litibus & concertationibus viam Sathanæ insidiis muniunt? Deus omen detestabile auerrat. sed magnum periculum est, nisi quāprimum Illustrissimi, potentissimi & clementissimi Germaniæ Principes suorum Theologorum rixas, discordias, contentiones pro suo imperio compescant, ne idem ad extremum in Germania usu veniat, quod olim in Oriente contigit. Vexatus fuerat Oriens per aliquot ætates diuturnis Theologorum factionibus. Percrepabat orbis terræ nominibus Arianorum, Nestorianorum, Euty-
chianorum, Monothelitarum, Monophysitarum. Dies me deficiet, si veterum sectarum & factionum nomina percēdere insti-

tuero. non plures turbulento mari ventorum ac turbinum tempestates audiuntur, quàm Theologorum cōcertationes per illa tempora videbātur. Ad extremum quid accidit? Dum Pastores inter se dimicant, Leo rugiens videt aditum in Ouile Christi Dei patefactum. Mahumetem introducit. Miseri mortales tot rixarum & iurgiorum pertæsi sese illi totos dedunt. Iterū à Deo suppliciter precor, vt hoc detestabile omen auertat. sed istæ tam diuturnæ, tam pertinaces, tã insanę Theologastrorum quorundam concertationes de Vbiquitate, de Consubstantiatione, de Omnipræsentia, Omnipotentia humanitatis, corpore maiestatico, de Eutychniana disparitione Christi, de impanatione, suppanatione & companatione, quibus scholæ & templa & cōcionēs perstrepunt, quem exitum habituræ sint, pertimesco. Nolite locum dare Diabolo: inquit Paulus: & eius insidiis ac molitionibus viam munire. Ecce nobis supra caput Leo rugiens, tyrannus Turcicus. ex altera parte, Moscouiticus. ex altera item Pontifex Rom. Cùm Dei cultum Samaritani neglexissent, accidit (inquit Scriptura) vt Iehoua immitteret in illos Leones à quibus laniabantur. Quare multo consultius

Ephes. 4.

tias videretur, finem aliquando seditiosis istis disputationibus auctoritate Principum imponere, & à diuturnis istis argutiis ac dissensionibus conquiescere: ne Papæ & Papistis, aduersariis nostris, diutius de nobis ridendi materiam præbeamus: nam, ut est apud Vergil. Hoc Ithacus velit, & magno mercentur Atridæ: & si versum illū imitari licet: Hoc Papa discupiat, magno redimātque Papistæ. Lutherus ipse testatur, in controuersia de Cœna domini de verbis potius, quàm de re disceptari. nam Tomo 7. suorum operum fol. 385. a. ita loquitur: *Primū hoc certū est, Zuingliū & Oecolāpadium, licet verbis dissentiant, tamen de re idē sentire.* Eò accedit ipsius Zuinglij testimonium, qui in Cōfessione ad Regē Galliæ Frānciscum I. ita loquitur: *Asserimus, non sic carnaliter & crasse manducari corpus Christi, ut isti perhibent, sed verum Christi corpus credimus in Cœna sacramentaliter & spiritualiter edi à religiosa, fidei & sancta mente.* Iam verò quanto disputatoribus istis præiudicio esse putamus, quòd tandiu tanta ac tam constans omnium Helueticarum, Gallicarum, & Anglicarum Ecclesiarum in omnibus & singulis suæ Confessionis articulis consensio videtur? Nusquam inter Euangelicas Ecclesias, nisi in vnica Germania, furiales istæ & tragicæ disputa-

tiones audiuntur. Multæ sunt in Heluetia præclaræ & opulentæ ciuitates, multæ pafsim Academiæ, & ſcholæ, multi eruditi & præſtantes doctrina viri. Nullæ inter illos diffenſiones audiuntur, nulli ſeditioſi libelli iactantur. Quantus eſt in Anglia, Scotia & Gallia præſtantium virorum numerus? At nullæ inter eos rixæ, nulla diffidia, nullæ ſpiñoſæ diſputationes commemorantur. Vbiq̃ue ſumma pax eſt: concors & tranquillus illarum Eccleſiarum ſtatus, quod quidem ad Religionis doctrinam attinet. Miniſtri omnes coniunctiſſimis animis, pro Chriſti Euangelio contra Romanum Anri-chriſtum, eiùſque ſatellites, Epiſcopos, Cardinales, monachos, Ieſuitas pugnant. Quæ ex re quo ſpiritu noſtri Rixatores præditi ſint, facile eſt exiſtimare. Deus eſt concordiæ & pacis auctor: inquit Paulus. Itaque ad Roman. ſcribēs: Si fieri poteſt (inquit) quātum in vobis eſt, cum omnibus hominibus pacem colite. & ad Coloſs. Induimini benignitatē, modēſtia, manſuetudine, lenitate. tolerantē alij alios, & pax Dei dominetur in cordibus veſtris. Ex contrario diſcordiæ & iurgia & contentiones dicuntur eſſe à ſpiritu Diaboli. Nō oportet miniſtros Dei eſſe pugnāces, & rixatores, inquit Paulus, ſed

1. Theſ. 5.

Rom. 12.

Coloſs. 3.

sed placidos erga omnes, & mansuetos & aptos ad docendū. Ac passim aliis locis stultas, inanes, otiosas & nugatorias disputationes argutiarū & verborum plenas detestatur: quæ potius ad quæstiones (inquit) quàm ad ædificationem pertinent. Quinetiam aliis locis disertè nominat *λογωμαχίας*, quibus ^{1. Tim. 2. Tit. 3.} ait auditorum animos & conscientias labefactari, potius quàm doceri & ædificari. Item alio loco, Siquis tradit eam doctrinam quæ non sit consentanea pietati, is turgēt: nihil scit: insanit circa quæstiones & pugnas verborum: ex quibus nascuntur invidiæ, lites, maledicentiæ, conflictationes hominum mente corruptorum, veritatis expertium, & pietatem quæstui habentiū. Quibus verbis quis non videt, Nugatores & Rixatores nostros cum suis verborū novitatibus designari, &, vt dici solet, suis coloribus depingi? Quanto esset optabilius, illos in legendis & relegendis Scripturis sacris, & sæpe apud populum percurrendis, quàm in syllabis & literarū apicibus excutiendis ætatem consumere? Quàm multas beatorum myriadas in cælo, cum Christo & Angelis esse arbitramur, qui de tot scholasticis argutiis ne vocem quidē vllam vnquam audierunt? & solis Bibliis contenti,

C

persecutionum tempore, vnicum ab illo libro dolorum & afflictionum suarum solatium ac leuamentum petebat? Quanto esset optatius, his miseris temporibus quibus Iesuitæ grassantur, idem nos facere quod canes Pastorum solent: qui si, dum inter se pugnant, Lupum ouili propinquantem viderint, omiſſa concertatione, concordibus animis, impetum in illum faciunt? Annon miserum & luctuosum est, idem propè videre inter Germanicas & Helueticas Ecclesias discidium, quod Roboami temporibus inter x i. tribus Israelis exortum est, cum decem tribus à reliquis duabus funestam illam discessionem fecerunt?

D I C E S nunc, Beneuole lector, Ecquid igitur tantis malis atq; incommodis remedijs? Primum vt toto pectore, verisq; gemitibus, adhibitis etiã ieiunijs, Deũ obtestemur, vt propter filij Domini nostri Iesu Christi nomen, hos tãtos fluctus ac tempestates compescat: & cum se pacis Deum atque auctorem prædicet, discordias & dissensiones istas extinguat. deinde vt pro Illustrissimorum Germaniæ Principum salute, atque adeo gentis totius pace & tranquillitate solennes preces adhibean-

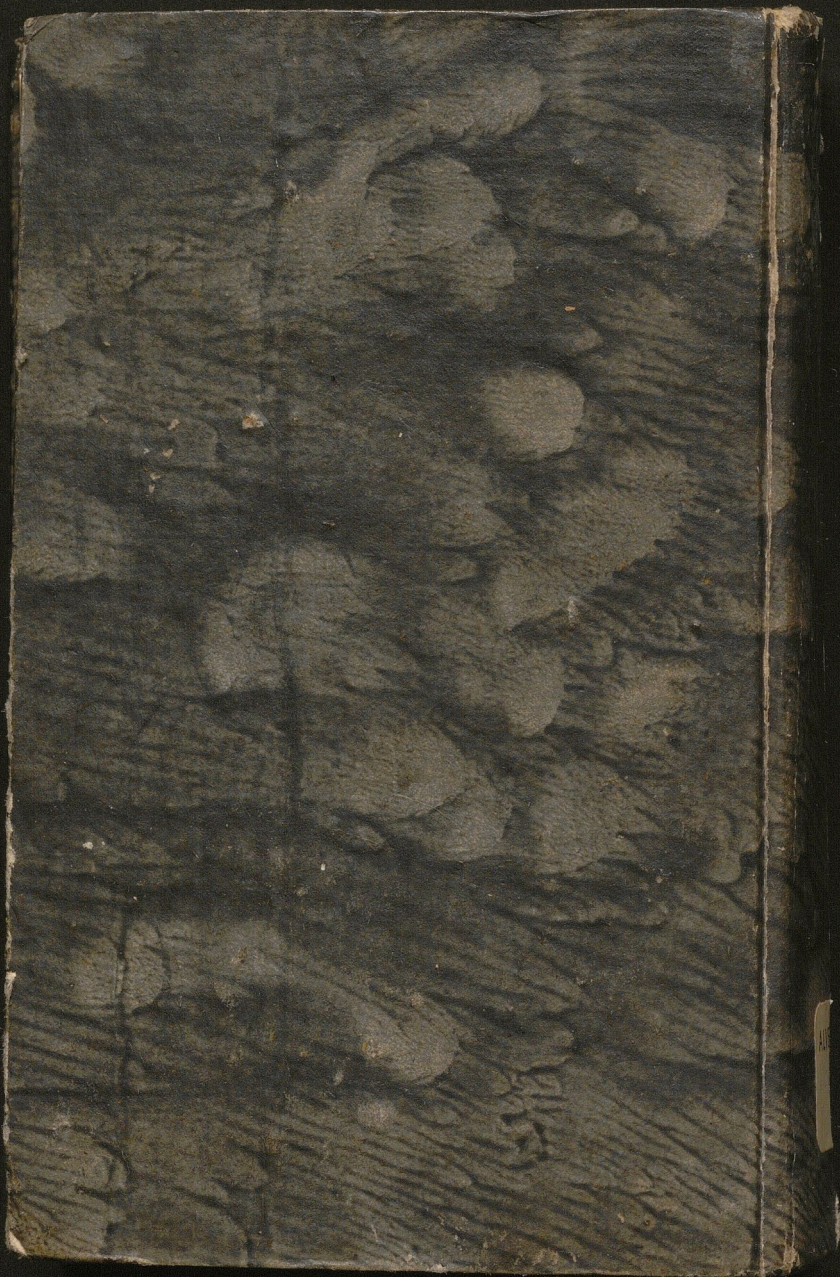
tur: iisdemque Principibus gratiæ singula-
ribus verbis agantur: eorumque pietas, san-
ctitas, religio laudibus in cœlum feratur,
quod salutem Ecclesiarum otio suo & quie-
te antiquiorem duxerint: ac tãdiu tam pa-
tientibus animis, istas diuturnas Pastorum
concertationes tolerarint: postremo vt
suppliciter atque obnixè per sacrosanctum
Christi nomen ab ipsis petatur, primum vt
frequentem Scripturæ sacrę lectiõẽ scho-
lasticis omnibus argutiis & disputationibus
potiorem ducant: eamque suis ciuibus per
Theologos & pastores suos assiduè com-
mendari iubeant: futes autem & manes
λογομαχίας, quæ à sacrarum literarum lectio-
ne, & piarum historiarum cognitione ho-
mines abducunt, Sophistis & Sorbonicis re-
linqui. deinde vt veterum Principum Christia-
norum instituto cõuentum moderatorum a-
liquot Theologorum quamprimum indi-
cant: cui etiam ipsorum nonnulli (Con-
stantini & Caroli Magnorum exemplo) in-
teresse, ac pro sua auctoritate præesse ve-
lint. Et quoniam si quando ipsi in morbum
incidunt, nõ dedignantur, quamuis longin-
quis ex locis & regionibus medicos accer-
sere, si quos ingenio & doctrina præstantes
norunt: suppliciter etiam rogãdi videntur,

C ij

ne grauentur in istis Ecclesiæ vulneribus
curandis idem facere, & aliarū quoque ge-
nerum Theologos adhibere: vt inuocato, cō-
iunctis animis & precibus, summi Dei nu-
mine, ratio aliqua sedandarum controuer-
siarum ineatur: quam mentem, vt Deus quā
primum inuictissimis illis Principibus, im-
mittat, toto pectore illum propter nomen
filij sui Domini nostri Iesu Christi obte-
stamur.

FINIS.

03

ALVENSLEBEN

Ba

146

PROTESTATIO NULLITATIS

*Adversus Condemnationem Orthodo-
xarum Ecclesiarum, nuper insti-
tutam à quibusdam Do-*

Io A

Mihi pro
dicer: I

